

DEN STYRKEDE PÆDAGOGISKE LÆREPLAN

- STUDSGÅRDEN, KLYNGE NB G

KLYNGE NB G

STUDSGÅRDEN | STUDSGÅRDSDGADE 55, 2100 KBH Ø

BØRNEHUSET REGNSKOVEN | STRØDAMVEJ 28, 2100 KBH Ø

BØRNEHUSET EMDRUP/SØGÅRD | EMDRUP VÆNGE 194B, 2100 KBH Ø

FRITIDSINSTITUTIONEN V. LUNDEHUSSKOLEN | KELDSØVEJ 11, 2100 KBH Ø

BØRNEHUSENE VED SKOVEN | RYMARKSVEJ 11, 17, 19, 125, 2900 HELLERUP

Indledning	
Lokal udarbejdelse af læreplanen	
Det fælles pædagogiske grundlag – en introduktion	
Barnesyn - <i>det fælles pædagogiske grundlag</i>	
Dannelse og børneperspektiver - <i>det fælles pædagogiske grundlag</i>	
Leg - <i>det fælles pædagogiske grundlag</i>	
Læring - <i>det fælles pædagogiske grundlag</i>	
Børnefællesskaber - <i>det fælles pædagogiske grundlag</i>	
Pædagogisk læringsmiljø - <i>det fælles pædagogiske grundlag</i>	
Samarbejde med forældre om børns læring - <i>det fælles pædagogiske grundlag</i>	
Børn i udsatte positioner - <i>det fælles pædagogiske grundlag</i>	
Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen - <i>det fælles pædagogiske grundlag</i>	
Inddragelse af lokalsamfundet - <i>øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan</i>	
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø - <i>øvrige krav til den pædagogiske læreplan</i>	
De seks læreplanstemaer – en introduktion	
Alsidig personlig udvikling - <i>de seks læreplanstemaer</i>	
Social udvikling - <i>de seks læreplanstemaer</i>	
Kommunikation og sprog - <i>de seks læreplanstemaer</i>	
Krop, sanser og bevægelse - <i>de seks læreplanstemaer</i>	
Natur, udeliv og science - <i>de seks læreplanstemaer</i>	
Kultur, æstetik og fællesskab - <i>de seks læreplanstemaer</i>	
Pejlemærker	

INDLEDNING

I Danmark går stort set alle børn i alderen 0-6 år i dagpleje, vuggestue eller børnehave hver dag. Det giver dagtilbuddene en unik rolle i forhold til at understøtte alle børns generelle trivsel og udvikling. Forskning peger derudover på, at dagtilbud af høj kvalitet har en markant positiv betydning for især børn fra hjem, hvor forældrene ikke i tilstrækkelig grad kan stimulere og støtte børnene. Gode dagtilbud bidrager derfor til, at flere børn får et liv, hvor de har mulighed for at forfølge deres mål og drømme.

Som et led i at sikre kvalitet i dagtilbud, har alle daginstitutioner i Danmark siden 2004 arbejdet med udgangspunkt i pædagogiske læreplaner, hvor de fastsætter mål for børns læring inden for seks centrale læreplanstemaer. I 2018 blev der i Folketinget vedtaget nye regler om den pædagogiske læreplan i forbindelse med ændringer i dagtilbudsloven. Det betyder, at alle dagtilbud skal implementere nye elementer i deres læreplansarbejde og fremover arbejde ud fra et fælles pædagogisk grundlag, seks læreplanstemaer, samt etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet.

Derudover, er det fortsat et krav, at alle dagtilbud i Københavns Kommune arbejder efter de seks pejlemærker for pædagogisk kvalitet i dagtilbud. Arbejdet med pejlemærkerne harmonerer godt med læreplansarbejdet, da der er overlap mellem pejlemærkerne og læreplanstemaernes fokusområder.

I forlængelse af ændringerne i dagtilbudsloven, har Børne- og Socialministeriet udgivet publikationen ”Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og Indhold”. Publikationen er en grundig beskrivelse af de krav der stilles til den styrkede pædagogiske læreplan i dagtilbudsloven og i bekendtgørelsen. Denne finder I her: [Den styrkede pædagogiske læreplan](#) .

KLYNGE NB G'S VERSION

I klynge NB G har en arbejdsgruppe i samarbejde med en pædagogisk konsulent fra Københavns Kommune udviklet nærværende version af Børne- og Socialministeriets publikation. Dokumentet indeholder beskrivelser fra Børne- og Socialministeriets publikation, herunder grundige beskrivelser af de seks læreplanstemaer og tematikkerne indenfor det pædagogiske grundlag. Ydermere er der indsat relevante lovbestemmelser fra dagtilbudsloven. Efter beskrivelsen af hvert tema i læreplanen, var der under udarbejdelsen indsat arbejdsspørgsmål, som guidede enhedens medarbejdere igennem udfyldelsen af læreplanen. Ligeledes, er der gjort plads til, at enhederne kan beskrive deres dokumentations- og evalueringspraksis. Den enkelte enhed udarbejder altså sin lokale læreplan i dette dokument.

Det fælles pædagogiske grundlag
- 9 Tematikker

DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG – EN INTRODUKTION

Det fælles pædagogiske grundlag består af ni tematikker, som skal være udgangspunktet for udarbejdelsen af læreplanen. Det betyder, at vi skal kunne argumentere for, hvordan tematikkerne kendetegner vores forståelse og tilgang i arbejdet med børns trivsel, udvikling, læring og dannelse i alle enhederne i Klynge NB G.

Efter hver introduktion til en tematik og de ovenfor beskrevne yderligere krav, er der indsat en række spørgsmål, som ved besvarelse sikrer refleksion over og argumentation for hvordan I arbejder med temaet i dagligdagen.

Nogle elementer, i form af eksempelvis barnesynet, skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer, såsom eksempelvis forældresamarbejdet og arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.

I boksen nedenfor fremgår det hvad dagtilbudsloven siger om det fælles pædagogiske grundlag

§ HVAD SIGER LOVEN?

- Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag. Dagtilbudsloven § 8, stk. 2

Elementer i det fælles pædagogiske grundlag:

- **Barnesyntet.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på f.eks. 2 år og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Legen.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker f.eks. gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse, læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunkt for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng med børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Forarbejder til dagtilbudsloven §8, stk. 2

BARNESYN

- det fælles pædagogiske grundlag

§ HVAD SIGER LOVEN?

- Det at være barn har en værdi i sig selv. Børn skal ikke alene forberedes på at blive voksne, men også støttes og værdsættes i de første år.

Forarbejder til dagtilbudsloven §8, stk. 2

INSPIRATION TIL DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE MED BARNESYNET

FN's Børnekonventions fokus på barnets ret til leg og medbestemmelse står centralt i danske dagtilbud. Det betyder, at dagtilbuddene er forpligtede til at give børn medbestemmelse og skabe læringsmiljøer, der tager udgangspunkt i børnenes perspektiver, og hvor den børneinitierede leg fremmes af det pædagogiske personale, som værner om børnenes initiativ, fantasi og virkelyst.

Børnesynet i danske dagtilbud tager udgangspunkt i, at det at være barn har en værdi i sig selv. Derfor værner danske dagtilbud om børns ret til at være børn, til at være forskellige og til at udvikle sig i forskelligt tempo. I danske dagtilbud er der fokus på at drage omsorg for børnene og samtidig stimulere og udfordre børnene for at understøtte deres trivsel, læring, udvikling og dannelse.

De danske dagtilbud skal være med til at understøtte det gode børneliv, forstået som et liv, hvor der er plads, tid og ro til at være barn, og hvor et nært og tillidsskabende pædagogisk personale giver barnet nærvær, omsorg og tryghed til at

kunne lære og udvikle sig. Børn opfattes grundlæggende som kompetente og selvstændige, samtidig med at børn har brug for omsorg, udfordringer, positive forventninger og tillid fra det pædagogiske personale.

Det pædagogiske personale og ledelsen må skabe organisatoriske rammer og et læringsmiljø, der muliggør, at børnene oplever nærhed, trivsel, læring, udvikling og anerkendende relationer. Børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling i rammer, det pædagogiske personale er ansvarlige for. Børnenes bidrag er væsentlige og vigtige elementer i det pædagogiske arbejde – når der er tale om både planlagte aktiviteter, spontant opståede situationer, leg og rutinesituationer. Derfor er det vigtigt, at barnet føler sig set og forstået, og at barnet oplever, at det har en demokratisk stemme. Legen og legende, nysgerrige tilgange er udgangspunktet for de processer, som barnet indgår i, og som det pædagogiske personale har ansvaret for at rammesætte. Læreplanen skal understøtte, at dette fokus fastholdes i det pædagogiske arbejde.

STUDSGÅRDEN

Vores pædagogik handler ikke blot om at forberede vuggestuebarnet til at gå i børnehave og børnehavebarnet til at gå i skole. Det er en værdi i sig selv at være barn her og nu, og derfor peger alt vi laver ikke frem mod noget andet; at være barn er dermed ikke blot en tilstand, der skal gennemleves for at blive en god voksen. Dette vil mange af de aktiviteter børnene møder i Studsgården bære præg af og disse aktiviteter (som fx den gode leg) vil ikke nødvendigvis have et voksenfokus på at børnene er på vej et sted hen.

Omvendt er der selvfølgelig også en masse såvel kortsigtet som langsigtet perspektiv i det vi laver sammen med børnene, som man vil få et indblik i under læsningen af denne læreplan.

§ HVAD SIGER LOVEN?

- Børn på fx 2 år og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelses- proces og demokratisk forståelse. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Det pædagogiske personale i dagtilbuddet skal invitere barnet til at være aktivt deltagende, så barnet selv er med til at skabe sin læring og konkrete deltagelse i demokratiske sammenhænge, som personalet er ansvarligt for at skabe.

Forarbejder til dagtilbudsloven §8, stk. 2

HVAD INDEBÆRER KRAVET?

Dagtilbuddene skal fremme børns dannelse, hvor begrebet dannelse refererer til en dybere form for læring, hvor barnet som aktiv deltager forankrer værdier og viden i egen personlighed som rettesnor for at orientere sig og handle i en global verden som et hensynsfuldt, kritisk, demokratisk menneske.

Dannelse refererer både til det pædagogiske formål, til pædagogisk indhold og form. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i den daglige pædagogiske praksis, så børnene oplever at medvirke i og have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Det dannende indhold skal være meningsfuldt, udfordre barnet og være afsæt for børnenes måder at begribe og handle på i en digitaliseret og global verden. Det pædagogiske personale i dagtilbuddet skal invitere barnet til at være aktivt deltagende, så barnet selv er med til at skabe sin læring og konkrete deltagelse i demokratiske sammenhænge, som personalet er ansvarligt for at skabe.

Dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen skal være grundlæggende, og der skal tages udgangspunkt i et børneperspektiv. Barndommen har værdi i sig selv, og det pædagogiske læringsmiljø skal tage udgangspunkt i et børneperspektiv, uanset om der er tale om hverdagsituationer, børneinitierede aktiviteter eller voksenplanlagte forløb.

(Forarbejder til dagtilbudslovens § 7, stk. 1)

STUDSGÅRDEN

I Studsgården bliver barnets perspektiv taget seriøst, og vi følger så vidt muligt det enkelte barns spor. Det kan i praksis betyde, at planlagte aktiviteter må vige, for i stedet at fordybe sig i de ting børnene allerede er i gang med. På den måde vil barnet opleve sig selv som en værdifuld del af fællesskabet samtidig med, at barnet mærker at dets egen 'stemme' har betydning.

Andre gange vil det enkelte barn skulle følge fællesskabet. Det kan fx være i forbindelse med en samling, hvor der tales om, hvor turen i næste uge skal gå hen. Her vil forskellige meninger blive tilkendegivet, hvorefter den voksne må tage en beslutning. På den måde får børnene et indblik i hvordan det er at leve i et demokrati – og at andre kan have andre holdninger end én selv.

Børnenes holdninger vil altså blive hørt og respekteret – samtidig med at børnene vil lære at høre og respektere andres holdninger.

LEG

- *det fælles pædagogiske grundlag*

§ HVAD SIGER LOVEN?

- Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud. Legen er også grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at alle børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for alle børn.

Forarbejder til dagtilbudsloven §8, stk. 2

INSPIRATION TIL AT UNDERSTØTTE LEGEN

Børns spontane og selvorganiserede leg skal både anerkendes og respekteres og gives betydelig plads i hverdagen i dagtilbuddene. Det pædagogiske personale har samtidig et ansvar for at have en opmærksomhed på, hvordan legefællesskaberne blandt børnene udvikler sig. Det pædagogiske personale kan fx løbende vurdere, om det er nødvendigt at rammesætte legen, så alle børnene trives i legen, prøver nye roller og sociale

kombinationer og har en (positiv) oplevelse af at være med.

Rammesatte legeaktiviteter kan fx tage udgangspunkt i, at børn og voksne sammen reflekterer over, hvordan legen kan udformes og udvikles. Pædagogiske legeaktiviteter- åbner også mulighed for at inddrage de børn, der eventuelt står uden for legen.

STUDSGÅRDEN

Legen er ny i læreplanssammenhæng, og eftersom den har en meget kort tekst i ministeriets materialer giver vi den lidt flere ord med på vejen her.

Legen karakteriseres ved at være en umiddelbar, spontan og frivillig aktivitet. Barnet leger for at lege og ikke for at lære, og heller for at fremstille et produkt. Legen er således en aktivitet, hvor mål og motiv falder sammen, og den udspringer af umiddelbare behov og interesser i mødet mellem barnet og omgivelserne.

Ovenstående står i modsætning til mange af de andre aktiviteter vi laver i Studsgården, hvor vi som voksne i højere grad har en dagsorden, for det enkelte barn og det fællesskab barnet indgår i, og i den frie leg vil den voksnes rolle ofte være begrænset (hvis man stadig skal kunne kalde legen for fri). Trods denne modsætning spiller den voksne en stor rolle i forbindelse med børnenes leg; dette gælder primært i forhold til at skabe et miljø, hvor børnene inspireres til at lege og hvor denne leg frit kan udfolde sig, samt at støtte op om, at børnene udvikler de kompetencer, det kræves at kunne indgå i en leg med andre børn. Disse kompetencer kunne fx være fantasi, kreativitet, opmærksomhed på omverdenen, rummelighed, samarbejde, selvværd, sprog, motorik og meget andet.

Den voksne skal skabe et miljø, der giver alle børn mulighed for og lyst til at lege.

Alle børn skal dagligt indgå i lege det deltager i på eget eller andre børns initiativ.

Legen er vigtig, fordi det er barnets mest oplagte rum til at udvikle selvbestemmelse, forstået som evnen til at opnå stadig større indflydelse på – og kontrol over – eget liv, sammen med andre. I legen erfarer og oplever børn væsentlige aspekter ved det at være menneske og

en intuitiv erkendelse af det 'fælles tredje', som knytter mennesker sammen.

Der findes flere *former for leg*: Funktionsleg, konstruktionsleg, rolleleg og regelleg, der folder sig ud som enten eneleg, parallelleg eller fællesleg. Som med alt andet udvikler børnene sig forskelligt, men man kan benytte nedenstående som en form for rettesnor for, om et barns legemønster udvikler sig hensigtsmæssigt.

0-1 år: Funktionsleg. Barnet træner sig til større beherskelse af muskler og sansemotorisk koordination.

1-2 år: Funktionsleg og spæd rolleleg. Legen med ting forløber sig over eneleg til parallelleg, hvor to børn sidder ved siden af hinanden og laver det samme. De iagttager hinanden og lader sig inspirere af hinanden.

Senere øges det sociale samspil drastisk mellem børnene. Legen udvikler sig til tidlig fællesleg, hvor to børn med glade blikke og latter fx kan skiftes til at hoppe ned fra en skammel.

2-3 år: Konstruktionsleg og fællesleg. Eneleg og parallelleg forekommer stadig. I denne periode udvikles barnets evne til "lade-som-om", og verden går fra at være konkret til at blive magisk.

3-4 år: Konstruktionsleg og rolleleg. Legen forløber ofte gennem parallelleg og fællesleg. Barnets forestillingsevne vokser. Tidligere kunne en ting ændre form én gang i en leg. Nu kan tingene ændre form og anvendelsesmuligheder mange gange under en leg.

4-5 år: Konstruktionsleg og rolleleg. Legen forløber igennem parallelleg og fællesleg. Barnet kan bruge meget tid og energi på at arrangere og stille an til leg.

5-6 år: Konstruktionsleg, rolleleg og tidlig regelleg. Rollelegen bliver mere udbygget og differentieret i både sprog og i evnen til at lade som om. Barnet magter at rumme flere elementer på én gang.

6-7 år: Konstruktionsleg, rolleleg og regelleg.

Den voksnes placering i børnenes leg varierer fra barn til barn og fra leg til leg, og det er en konstant vurdering hvorvidt den voksne skal være igangsætter, aktivt deltagende i hele legen eller observerende fra sidelinjen, så børnenes leg kan foregå uforstyrret. Men overordnet er det den voksnes rolle at understøtte børnenes leg, give mulighed for at børnene leger sammen i grupper, men også alene, når dette er tiltrængt.

DEN GODE PRAKSIS

Der er netop blevet holdt samling på stuen, og der er ved at blive lagt op til en overgang fra noget voksenstyret til noget børnestyret. De voksne sikrer sig, at alle ved hvad de skal ved på skift at spørge børnene om med hvad og hvor de gerne vil lege. Et af børnene ved ikke, hvad han vil, pædagogen og barnet aftaler, at det ikke gør noget, og at han og pædagogen sammen kan finde en god leg.

LÆRING

- *det fælles pædagogiske grundlag*

§ HVAD SIGER LOVEN?

- Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Det pædagogiske læringsmiljø handler om at fremme børns kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling og forståelse.

Forarbejder til dagtilbudsloven §8, stk. 2

INSPIRATION TIL DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE MED BØRNS LÆRING

Børn lærer ved at udforske med krop og sanser, ved at undre sig og stille spørgsmål, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer samt ved at eksperimentere med fx materialer og gøre opdagelser. Børn lærer gennem kommunikation, udveksling og sociale interaktioner. De lærer ved at opleve nyt og ved at opleve, at de fx kan bidrage til at ændre på regler og finde innovative og kreative løsninger på udfordringer i sammenhænge, de indgår i fællesskab med andre børn og voksne. Børns læring fremmes af at turde begå fejl, famle og slippe fantasien løs. Det betyder, at det pædagogiske personale skal skabe et alsidigt, inddragende- og trygt læringsmiljø, der fremmer sådanne eksperimenterende kompetencer samt lyst til at lære og opleve mere – også efter dagtilbudstiden.

Læring i dagtilbud er meget mere end fx tilegnelse af kulturelle værdier, kundskaber, færdigheder og handlemønstre. Læring i dagtilbud sker i en vekslen mellem blandt andet børneinitierede lege, voksenplanlagte aktiviteter og rutine-situationer som fx frokosten. Det pædagogiske personale skaber et læringsmiljø, der fører børnene videre i deres sociale, emotionelle og kognitive udvikling. Dagtilbuddene er kun én blandt flere arenaer for børns læring og udvikling, hvor hjemmet er den mest centrale og har størst indflydelse på børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Børnene skal derfor have mulighed for i dagtilbuddet at behandle og eksperimentere med deres erfaringer fra hjemmet og andre arenaer. Derudover er det vigtigt, at børn får mulighed for at få alsidige oplevelser og erfaringer fra natur, nærmiljø, kultur og samfund, ligesom der skal være fokus på at fremme både nonkognitive og kognitive kompetencer.

Det pædagogiske personale skal bruge børnenes lege- indhold som pejlemærker for, hvad der optager dem, hvad der kan være en udfordring for deres læring og udvikling, og hvad der derfor er oplagt at arbejde videre med i planlagte læringsaktiviteter sammen. Det kan fx ske, at børn savner fælles erfaringsgrundlag at lege ud fra. Eller at børnene fx leger de samme lege hele tiden, uden at der sker en udvikling, eller at de ikke lykkes med at skabe fordybende fantasilege, men kun gør ansatser til fælles leg. Eller at et barns manglende verbale sprog er en barriere for at udtrykke følelser eller behov. I forhold til at understøtte et fælles erfaringsgrundlag kan det pædagogiske personale støtte børnene i deres adgang til en stadig større erfaringsverden og mere direkte, ved at det pædagogiske personale indimellem deltager i børnenes lege. Dermed inspirerer det pædagogiske personale børnene til at tage legen andre steder hen. Samtidig må det pædagogiske personale systematisk have fokus på de børn, der ikke af sig selv indgår i legene og aktiviteterne eller altid har den samme rolle i lege og aktiviteter. Det pædagogiske personale har -ansvaret for, at -børnene får mangfoldige og rige erfaringer med lege og andre aktiviteter.

Når det pædagogiske personale i dagtilbud målrettet arbejder med børnenes læring inden for fx bæredygtighed, digitalisering, naturfænomener, kultur eller lignende, skal den pædagogiske tilgang være baseret på en legende og eksperimenterende tilgang, for at læringens indhold og form giver mening for børnene.

STUDSGÅRDEN

Børn lærer hele tiden og børn har som udgangspunkt lyst til at lære nyt. Derfor handler det ikke så meget om at styrke børnenes lyst til læring, men snarere om at undgå at bremse børns naturlige lyst til læring. Dette sker ved hjælp af gode venner og gode engagerede voksne, som børnene kan spille bold opad – og få alle mulige slags bolde retur fra. På den måde bevares lysten til læring, men den fejl læring der evt. er blevet tillært, kan blive rettet.

Når det handler om børn er det særligt vigtigt at forstå, at læring foregår i sociale rammer, hvorfor det er ekstra vigtigt, at den voksne skaber et miljø, hvor alle børn er en del af et fællesskab.

Børnene har forskellige ressourcer i forhold til at indgå i læringsfællesskaber og har derfor også behov for forskellige ting fra de voksne. I den forbindelse benytter vi os af nedenstående matrix over *læringsrum*, så vi er bevidste om de enkelte børn får mest af at være i netop det læringsrum det har behov for. På samme måde er der nogen former for læring der eksempelvis bedst foregår i 1. læringsrum frem for 3. læringsrum.

Læringsrum

Børnene har ringe indflydelse på indhold og form

Børnene har høj indflydelse på indhold og form

De voksne har høj indflydelse på indhold og form	<u>1. læringsrum</u> Voksenskabt læring. Den voksne går foran barnet.	<u>2. læringsrum</u> Voksenstøttet læring. Den voksne går ved siden af barnet.
De voksne har lav indflydelse på indhold og form		<u>3. læringsrum</u> Leg og spontane oplevelser. Den voksne går bag barnet.

§ HVAD SIGER LOVEN?

- Al leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for. Relationer og venskaber er afgørende, hvor alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet og blive respekteret og lyttet til. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende, samtidig med at fællesskabet skaber rum til alle, nye relationer og mulighed for at prøve forskellige positioner mv. Det er det pædagogiske personales og ledelsens opgave at skabe en balance mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

Forarbejder til dagtilbudsloven §8, stk. 2

INSPIRATION TIL DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE MED BØRNEFÆLLESSKABER

I dagtilbud indgår børn i et socialt fællesskab sammen med andre børn og voksne. De konkrete børn og det pædagogiske personale, der er til stede i dagtilbuddet, er fælles om at skabe det sociale rum, hvorigennem de enkelte børn lærer og udvikler sig. Sammen med det pædagogiske personale har de andre børn betydning for, hvilke erfaringer det enkelte barn gør sig, når det er i dagtilbuddet.

Al leg, dannelse og læring sker i et socialt samspil med de øvrige børn og det pædagogiske personale i dagtilbuddet. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt -deltagende, samtidig med at fællesskabet skaber rum til alle, nye relationer og mulighed for at prøve forskellige

positioner mv. Det er det pædagogiske personales og ledelsens opgave at skabe en balance mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

Forældrene har et medansvar, som betyder, at forældrene indgår i at skabe et velfungerende børnefællesskab præget af anerkendelse af alle familier uanset disses forudsætninger. I det pædagogiske arbejde med den pædagogiske læreplan arbejdes der med sammenhænge mellem børnenes perspektiver, mulighederne og begrænsningerne i det sociale rum og de pædagogiske målsætninger. Dagtilbuddets børnefællesskaber skal også skabe rum for, at børn kan etablere venskaber på tværs af alder, køn og kultur, og at mobning forebygges.

Personalets opgave i forhold til arbejdet med børnefællesskaber er i punktform, at

- hjælpe og støtte børn i at mestre balancen mellem at varetage egne behov og tage hensyn til andres behov.
- alle børn føler de har noget at bidrage med til fællesskabet.
- støtte børnenes initiativer til samspil med andre børn, så alle børn får fællesskabserfaringer.
- bidrage til, at alle børn leger med andre børn, oplever at have venner og at være en del af et børnefællesskab.
- planlægge og improvisere hverdagen (læringsmiljøet), så børnene får fælles erfaringer, der giver dem fælles oplevelser.
- veksle mellem at tage initiativ og sætte i gang og at afvente og være støttende.
- at skabe et fysisk miljø, hvor der er plads til, at børnefællesskaber kan opstå spontant.

Alle børn skal dagligt føle at de indgår i et meningsfyldt fællesskab.

DEN GODE PRAKSIS

Det er tidlig mandag morgen og Ole på 2:8 år ankommer til stuen med sin far, og pædagogen går over og siger godmorgen. Ole kigger lidt på pædagogen og lidt ned i gulvet imens han klamrer sig til farens ben. Ole giver tydeligt udtryk for, at han ikke har lyst til at sige farvel til sin far. Pædagogen siger til Ole, at nogle af hans venner også er kommet i vuggestue og nævner deres navne mens pædagogen peger på børnene. Efterfølgende siger pædagogen til Ole: "Vink du til din far, Ole, så kan vi sammen gå over og lege med dine venner". Ole kigger op, men kigger hurtigt ned på gulvet igen – og klamrer sig yderligere til farens ben. Pædagogen vælger en anden strategi og henvender sig til Adam og fortæller, at Ole er kommet og spørger om han ikke kommer over og siger hej. Det gør Adam. Pædagogen siger, at de kan gå over og i legekøkkenet, hvor Aliah allerede står, og lege med legetøjsmaden. Adam smiler til Ole, der smiler tilbage, og sammen går de over i legekøkkenet. Faren siger "Hej hej, Ole, god dag!" imens han vinker. Ole vender sig hurtigt rundt og laver et lille vink til faren, og løber efterfølgende med Adam videre over til legekøkkenet og Aliah, der er klar til at tage imod dem.

Det pædagogiske læringsmiljø er rammen for børns trivsel og læring og helt centralt i arbejdet med den pædagogiske læreplan.

§ HVAD SIGER LOVEN?

- Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Forarbejder til dagtilbudsloven §8, stk. 3

HVAD INDEBÆRER KRAVET?

Med pædagogisk læringsmiljø forstås et miljø, hvor der med afsæt i de centrale elementer i det pædagogiske grundlag arbejdes bevidst og målrettet med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet skal være baseret på et samspil mellem strukturelle parametre som personalets uddannelse og kompetencer, børnegruppernes størrelse, fysiske rammer, normering, digitale redskaber, den æstetiske udformning mv. og en række proceselementer som det empatiske samspil med de andre børn og det pædagogiske personale, udfordrende dialoger og situationer, forældresamarbejdet og hverdagens rytme mv. Den pædagogiske læreplan skal understøtte og tydeliggøre samspillet mellem disse forhold.

Ved etablering af et pædagogisk læringsmiljø i dagtilbud vil det være en forudsætning, at det pædagogiske personale og ledelsen løbende har blik for, hvordan praksis kan ramme- sættes, organiseres og tilrettelægges, så børnene får de bedste betingelser for at lære og udvikle sig.

Det vil fx have stor betydning for børnenes sociale udvikling, at der er et miljø, hvor barnet støttes i

at sige fra og til og indgå i både kendte og nye sammenhænge med andre børn, ligesom det har stor betydning for barnets kommunikative og sproglige udvikling, at der er et rigt sprogligt miljø i dagtilbuddet, hvor personalet er bevidst om at indgå i længere dialoger med børnene, stille åbne spørgsmål og kontinuerligt sætte ord på alt det, der sker i hverdagen i forbindelse med såvel pædagogisk tilrettelagte aktiviteter, spontane aktiviteter og daglige rutiner med børnene som frokost, oprydning mv.

Når det pædagogiske personale skal etablere pædagogiske læringsmiljøer, indebærer dette også, at personalet skal gøre sig pædagogisk-didaktiske overvejelser om et pædagogisk læringsmiljø, der understøtter børnegruppens kropslige, sociale, emotionelle og kognitive læring og udvikling.

Det pædagogiske læringsmiljø er til stede hele dagen

Det er et krav, at det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet skal være til stede hele dagen.

Det betyder, at det pædagogiske læringsmiljø i forbindelse med både børnenes leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter og daglige rutiner som fx bleskift, frokost, oprydning, når børnene tager tøjet på og af i garderoben mv., skal give børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det indebærer, at børnenes læring ikke er afgrænset til halvanden times pædagogiske aktiviteter om formiddagen, men finder sted gennem hele dagen.

At etablere et pædagogisk læringsmiljø i de daglige rutiner i dagtilbuddet vil fx handle om at tale med barnet, mens det får skiftet ble, så barnet får stimuleret sin følelsesmæssige tilknytning og

sproglige udvikling, at barnet støttes i selvhjulpenhed ved at tage flyverdragt på i garderoben, at barnet lærer at tage hensyn til andre ved frokosten som en del af arbejdet med barnets alsidige personlige udvikling og sociale udvikling mv.

Det pædagogiske læringsmiljø skal altid tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

(Forarbejder til dagtilbudslovens § 8, stk. 3)

STUDSGÅRDEN

Læringsmiljøet skal understøtte og drage omsorg for alle børns dannelse, læring, trivsel og udvikling i et fællesskab, hvor alle børn er betydningsfulde. Læringsmiljøet skabes på grundlag af et bredt læringsbegreb, der er holistisk og samskabende, strækkes sig over hele dagen og understøtter barnets kropslige, motoriske, sociale, emotionelle og kognitive læring. Når det pædagogiske personale skaber læringsmiljøer, tages udgangspunkt i en antagelse om at nærværende voksne er en forudsætning for barnets læring, trivsel, udvikling og dannelse. For at understøtte det pædagogiske læringsmiljø bedst muligt i hele barnets institutionsdag organiseres personalets ressourcer og kompetence over hele dagen. Der er sammenhæng mellem skabelsen af gode læringsmiljøer og de organisatoriske rammer, personalets kompetencer, børnegruppens sammensætning og størrelse, de fysiske rammer samt deres æstetiske udformning

Læringsmiljøet er fleksibelt og omskifteligt og understøtter til enhver tid den aktuelle børnegruppe og børnefællesskabets behov. Der arbejdes løbende med at styrke det pædagogiske læringsmiljø og arbejde med en differentieret pædagogisk tilgang ved at holde fokus på f.eks. legen, børneperspektiver eller rutinepædagogik.

Læringsmiljøet evalueres løbende for at sikre alle børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Vi benytter EVA's evalueringsredskaber. Vi arbejder fx med fokus på et fleksibelt pædagogisk læringsmiljø ved at undersøge, hvordan vi kan organisere læringsmiljøet så et enkelt barn støttes i at få en betydningsfuld og aktiv plads i børnefællesskabet. Personalet sætter et tydeligt mål, indsamler dokumentation, evaluerer og ændrer efterfølgende praksis, der fremmer barnets trivsel og udvikling. Vi arbejder også med det pædagogiske læringsmiljø ved løbende at erfaringsudveksle på personalemøder, team- og stuemøder.

SAMARBEJDE MED FORÆLDRE OM BØRNS LÆRING

- *det fælles pædagogiske grundlag*

Som en del af arbejdet med den pædagogiske læreplan skal det fremgå, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældre om børns læring.

§ HVAD SIGER LOVEN?

- Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.

Forarbejder til dagtilbudsloven §8, stk. 6

HVAD INDEBÆRER KRAVET?

Som en del af arbejdet med den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet have fokus på, hvordan dagtilbud og forældre kan samarbejde om barnets

og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem.

Dagtilbuddets samarbejde med forældrene om børns læring skal ske via det forældresamarbejde, som allerede finder sted i dagtilbuddet i form af fx forældremøder, dag-tilbud-hjem-samtaler, hente-/bringe-situationer, sommer-fester, julearrangementer, fællesspisning mv. Det enkelte dagtilbud skal derfor anvende nogle af de forskellige fora, hvor forældrene kommer i dagtilbuddet, til at sætte børns læring på dagsordenen.

Dette kan fx ske, ved at der på forældremøder er et punkt, som handler om, hvad der arbejdes med i dagtilbuddet, og hvordan forældrene kan understøtte barnets læring i hjemmet. Personalet vil i det daglige forældresamarbejde, hvor forældre afleverer og henter deres barn, også lejlighedsvist kunne fortælle forældrene om barnets sociale hverdagsliv og læring i dagtilbuddet og være i dialog med forældrene om, hvordan man i fællesskab kan fremme barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Dagtilbuddet skal fortsat være ramme om arrangementer, hvor formålet er at styrke det sociale sammenhold og relationerne blandt børn og forældre, men dagtilbuddets samarbejde med forældrene skal også have fokus på børns læring.

Alle forældre er forskellige, og det vil være det enkelte dagtilbuds ansvar at facilitere og rammesætte forældresamarbejdet, så forældresamarbejdet bliver differentieret og

baseret på lokale traditioner, ønsker og den enkelte families behov. Dagtilbuddet skal sammen med forældrene afstemme gensidige forventninger til hinanden i forhold til både det individuelle forældresamarbejde og det mere generelle forældresamarbejde i dagtilbuddet. Det daglige forældresamarbejde i dagtilbud vil skulle bygge på et tillidsfuldt og konstruktivt samarbejde om børnenes trivsel og læring.

Dagtilbuddets samarbejde med forældre i forhold til at understøtte barnets læring i familien kan fx bestå i, at dagtilbuddet vejleder forældre om, hvordan de kan bidrage positivt til barnets læring og udvikling. Forældrene kan fx læse højt for barnet, synge med barnet og i øvrigt inddrage barnet i og tale med barnet om alle de ting, som forældre og barn foretager sig i og uden for familien, så barnet herigennem får udviklet sit sprog og får udvidet sin -erfaringsverden ved at stille spørgsmål, undre sig og gøre sig erfaringer.

Med forældresamarbejde om børns læring forstås netop et samarbejde, hvor såvel dagtilbuddet som forældrene har et ansvar. Forældrene har således også et ansvar for at samarbejde med dagtilbuddet og i øvrigt holde sig orienteret og bakke op om det arbejde, der foregår i dagtilbuddet i forhold til barnets og børnegruppens trivsel og læring.

(Forarbejder til dagtilbudslovens § 8, stk. 6)

STUDSGÅRDEN

Københavns kommune har fire overordnede værdier; 'Respekt', 'Tillid', 'Ligeværdighed' og 'Dialog'. Disse værdier er hjørnestenene i det samarbejde vi har med forældrene. Det betyder også, at i situationer, hvor vi ikke umiddelbart forstår forældrenes bevæggrunde, prøver at sætte os i deres sted for bedre at forstå deres handlinger; vi går over på deres banehalvdel. For at kunne det skal vi turde spørge grundigt ind til forældrenes praksis – samt være åbne for, at holdninger kan være forskellige.

Det er lettest at efterleve København Kommunes fire værdier, hvis man kender hinanden godt. Derfor har vi forskellige arrangementer, hvor forældrene er inviteret med og hvor de kan se hvordan deres barn er

Skal vi kende et barn bedst muligt, er det altafgørende, at vi også får forældrenes perspektiv.

i børnehavesammenhæng. Dette er fx sommerfest, julefest, 'bag for en sag', præsentationer af vores pædagogiske arbejde m.m. Disse arrangementer er gode at smalltalke til.

Derudover har vi også de mere formelle samtaler som fx opstartssamtaler, trivselssamtaler, skoleparathedssamtaler, forældremøder, familiepladsmøder m.m. Disse samtaler kan være bygget meget forskelligt op da nogle kan være foranlediget af forældrene, andre af pædagogerne og andre igen fx på grund af en fælles bekymring. De fire grundværdier skinner dog igennem i alle typer af dialog – og også de samtaler, der i højere grad er vejledning.

Det hele starter dog med, at forældrene føler sig velkomne i institutionen og møder tillidsfulde voksne hver dag under aflevering og afhentning.

BØRN I UDSATTE POSITIONER - det fælles pædagogiske grundlag

Som en del af arbejdet med den pædagogiske læreplan er det et krav, at dagtilbuddet reflekterer over, hvordan det pædagogiske læringsmiljø organiseres og tilrettelægges, så det også tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioners læring.

§ HVAD SIGER LOVEN?

- Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.

Forarbejder til dagtilbudsloven §8, stk. 5

HVAD INDEBÆRER KRAVET?

Med børn i udsatte positioner forstås en sammensat gruppe af børn, der fx kan være børn med en

svag socioøkonomisk baggrund, børn med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, børn i risiko for at stå uden for fællesskabet mv. I lighed med andre børn lærer og udvikler børn i udsatte positioner sig i et fagligt kompetent pædagogisk læringsmiljø og i mødet med en velfunderet pædagogisk faglighed.

Kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen er særligt betydningsfuld for børn i udsatte positioner. Det pædagogiske personale i dagtilbud har, sammen med andre -relevante fagprofessionelle, et ansvar for at støtte børn med forskellige udfordringer og sikre, at alle børn

deltager i fællesskabet. Den pædagogiske læreplan – herunder de seks læreplanstemaer og de pædagogiske mål – skal være relevante for alle børn uanset baggrund, sprog, kultur og traditioner. At etablere et pædagogisk læringsmiljø for børn i udsatte positioner handler ikke om at trække et enkelt barn ud af det almene børnefællesskab for at lave en særligt tilrettelagt aktivitet med barnet. Det handler som udgangspunkt om, at børn i udsatte positioner skal udfordres og opleve mestring i forbindelse med blandt andet børne- og vokseninitierede lege og aktiviteter.

Alle børn i dagtilbud har krav på at blive stimuleret og blive mødt med positive forventninger. Det er afgørende, at det pædagogiske personale, på linje med forventningerne til de øvrige børn i dagtilbuddet, har positive forventninger til et barn i en udsat position. Børn i udsatte positioner skal være en betydningsfuld del af børnefællesskabet, ligesom deres forældre er tilsvarende betydningsfulde i forældrefællesskabet.

gruppesammenhæng, hvor den voksne i højere grad har mulighed for at arbejde målrettet med barnets specifikke udfordringer, det være sig sociale, motoriske, sproglige udfordringer eller andet. Det kræver en skarp opmærksomhed hos det pædagogiske personale og ledelsen på alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem tilrettelæggelse af trygge pædagogiske læringsmiljøer.

Nogle gange kan det være en fordel at give et udsat barn plads og rum til at være i en mindre

(Forarbejder til dagtilbudslovens § 8, stk. 5)

STUDSGÅRDEN

Vi vil indlede med at komme ind på begrebet *inklusion*, for at synliggøre, hvordan vi tænker dette vigtige pædagogiske begreb.

Hvor integration handler om, at *individet skal tilpasse sig* et fællesskab (ofte på flertallets præmisser), så handler inklusion om, at vi skal ændre os, for at alle kan være en del af fællesskabet. Blikket er altså vendt fra at have fokus på det enkelte barn til at have fokus på fællesskabet. Børnene skal ikke tilpasses rammerne, rammerne skal tilpasses børnene.

Inklusion – en definition i punktform

- Alle børn har ret til deltagelse i det sociale fællesskab
- Alle børn skal opleve sig som aktive deltagere i fællesskabet
- Alle børn skal ses, anerkendes og værdsættes som de unikke personer, de er
- Alle børn skal sikres faglig, personlig og social udvikling

Inklusion handler dermed om, at hvert barn anerkendes som lige netop det barn, det er, og det accepteres, at børn skal have mulighed for at deltage på forskellige præmisser. Hermed opløses tanken om, at et barn skal tages væk fra fællesskabet, bare fordi det er anderledes end størstedelen af gruppen. Det inkluderende fællesskab er dynamisk, refleksivt og foranderligt, i og med at gruppen af børn, forældre og pædagogiske medarbejdere ændrer sig. Et inkluderende miljø ændres efter den aktuelle børnegruppe, og ens rutiner og indretning skal derfor hele tiden tages op til overvejelse.

Hvad kræver det af personalet at arbejde inkluderende:

- Relationskompetence
Evnen til at vise omsorg ved at etablere, fastholde og afvikle en anerkendende og udviklingsstøttende kontakt og ud fra denne kontakt at tage ansvaret for at skabe et lærende samspil
- Ledelseskompetence
Evnen til at lede pædagogiske processer med henblik på at skabe inkluderende fællesskaber. Her er det begreber som *tydelighed, organisering, strukturering og rammesætning*, der kommer i fokus.

Fokus er at have nogle klare pædagogiske mål og tage ansvar for, at målene bliver ført ud i livet på måder, hvor alle børn uanset deres forudsætninger kan være en del af dem.

- **Didaktisk kompetence**
Pædagogikkens hvorfor, hvad og hvordan og en efterfølgende refleksion over egen praksis og hvad børnene fik ud af det. *Børnene skal altid være i fokus i det man laver og fokus skal være på, hvad børnene får/fik ud af aktiviteten.* Man skal kunne stå på mål for, at alle er inkluderet i de aktiviteter, der sættes op (og hvis ikke det var tilfældet, skal der reflekteres over, hvorfor det forholder sig sådan).
- **Ressourcesyn**
Evnen til at se og bygge videre på de ressourcer et barn har – til forskel fra at dyrke det, der gør, at et barn skiller sig ud.
- **Barnets perspektiv**
Evnen til at gå på opdagelse i barnets verden og se den fra det sted, hvor barnet befinder sig. Hvordan opfattede barnet den situation? Hvad interesserer barnet? Hvad lærte barnet? Hvorfor handlede barnet som det gjorde? Osv.

Nedenfor er forskellen på integration og inklusion skitseret. Arbejder man inkluderende, er man i højre side af tabellen, og det er derfor der vi bestræber os på at være.

Integration	Inklusion
(du skal ændre dig for at være en del af fællesskabet)	(vi skal ændre os for, at både du og vi kan være en del af fællesskabet)
Børn med vanskeligheder (individfokuseret tilgang)	Børn i vanskeligheder (inkluderende tilgang)
Vanskeligheder iboende i barnet. Udsatte børn.	Vanskeligheder både i barnet og i konteksten Børn i udsatte positioner
Vanskeligheder skyldes fx adfærdsproblemer, manglende sproglige eller sociale kompetencer, diagnose, kognition, udvikling eller opvækstvilkår	Vanskeligheder forstås i relation til institutionens rammer, fællesskaber, pædagogik, organisering eller barnets relationer
Støtte til barnet	Støtte til fællesskabet Støtte til barnet i fællesskabet
Lineær forståelse	Cirkulær forståelse

Individfokuseret forståelse	Systemisk forståelse
Vanskeligheder forstået isoleret	Helhedsperspektiv
Normalitet og afvigelse	Forskellighed og diversitet

(Mathilde Nyvang Hostrup "Inkluderende dagtilbudspædagogik" (2014), s. 27)

DEN GODE PRAKSIS

En udvalgt gruppe børn er samlet til en aktivitet med fokus på finmotorik og fællesskab. En dreng på stuen er finmotorisk udfordret, så aktiviteten er planlagt med en 'pædagogisk bagdør', der gør, at man altid kan trække sig, men stadig være en del af fællesskabet. I denne aktivitet skal vi sætte perler på en snor. Alle får lov til at bestemme et antal og en farve, men perlerne er forskellige. Nogle har et større hul end andre, hvilket betyder at de er nemmere at sætte på en snor. Børnene får hver en skål med perler og pædagogen har bevidst sat de børn med samme slags perler ved siden af hinanden. Alle børn har således på trods af forskellige forudsætninger mulighed for at være en del af processen, komme i mål med aktiviteten og været en del af fællesskabet.

Særligt i tilfælde hvor et barn er i en udsat position er forældresamarbejdet af højeste vigtighed. Derfor inddrager vi forældrene hurtigst muligt, når vi mærker et barn ikke trives optimalt, så vi kan lave en fælles plan for at få barnet i trivsel. I tilfælde af at dette ikke er nok, har vi et godt samarbejde med forvaltningen og vores tilknyttede tale-høre-lærer og psykolog, som vi kan trække på. Oftest vil forældrene også spille en stor rolle i dette samarbejde.

Vi er en familiepladsinstitution, hvilket betyder, at vi hele tiden kan have 5 børn, der er tilbudt et særligt forældresamarbejde. Det vil være børn, der af den ene eller anden årsag er i en udsat position, som vi mener kan bedre ved at have et udvidet forældresamarbejde.

Vi laver to årlige trivselsvurderinger på alle børn i Studsgården, der skal sørge for, at vi spotter børn, der har udfordringer af den ene eller anden art, eller som mistrives eller er på vej ind i mistrivsel. Konceptet hedder TOPI, og følges op af handleplaner – og ikke mindst forældreinddragelse – hvor dette er nødvendigt.

§ HVAD SIGER LOVEN?

- Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.

Forarbejder til dagtilbudsloven §8, stk. 6

HVAD INDEBÆRER KRAVET?

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen, og som dermed understøtter, at de kommende skolebørn er bedst muligt forberedt på at begynde i skole.

Arbejdet med at tilrettelægge et pædagogisk læringsmiljø for de ældste børn i børnehaven, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen, skal tage udgangspunkt i den styrkede pædagogiske læreplan.

Hvis en kommune fx har fastsat skolestart til 1. maj, og børnene fra det tidspunkt begynder i skolefritidsordning (SFO) eller fritidshjem, indebærer kravet, at dagtilbuddet et år før den dato er forpligtet til at etablere et skoleunderstøttende pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.

De seks læreplanstemaer har tæt sammenhæng med de indholdselementer, der arbejdes med i børnehaveklassen. Temaerne i den pædagogiske læreplan er derfor et element i dagtilbuddenes arbejde med at skabe sammenhæng mellem indholdet i dagtilbuddet og børnehaveklassen.

Sammenhæng er ikke lig med, at indholdet i dagtilbud og skole skal være det samme. At skabe sammenhæng til børnehaveklassen kan fx handle om børnenes trivsel, arbejdet med børnefællesskaber og at understøtte børns lyst til at lære og deres mod på nye oplevelser, fordi det er elementer, der er centrale på tværs af dagtilbud og skole.

Etablering af et pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen handler blandt andet om, at børn i dagtilbud får positive erfaringer med at deltage i dagtilbuddets fællesskaber, så barnet derigennem får positive forventninger til de sociale fællesskaber i skolen. Det indebærer, at det pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn skal have fokus på at understøtte, at børnene tør møde nye udfordringer, fordybe sig, være vedholdende, kunne indgå i et børnefællesskab og tage initiativ til at indgå i relationer.

Det indebærer videre, at det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet for de ældste børn også skal introducere til og give børnene mulighed for at udvikle nysgerrighed over for bogstaver, tal, mønstre, former mv.

Arbejdet med at tilrettelægge et pædagogisk læringsmiljø for de ældste børn i børnehaven, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen, skal tage udgangspunkt i den pædagogiske læreplan.

(Forarbejder til dagtilbudslovens § 8, stk. 6)

SAMARBEJDE MELLEM BØRNEHAVEN OG FRITIDSHJEM I KLYNGE NBG

I klynge NBG har vi et stort fokus på sammenhængen mellem børnehave, fritidsinstitution (FI) og børnehaveklasse. Gennem stærkt samarbejde med folkeskolen Lundehusskolen arbejder vi målrettet med at gøre overgangen fra børnehave til skole så glidende som muligt. Vi arbejder sammen med Lundehusskolen, da den ligger i vores distrikt og vores fritidsinstitution er tilknyttet skolen.

I månederne august til maj er der seks pædagoger fra FI, der kommer ned til de ældste børn i børnehaven i 3-6 timer om ugen. Formålet er, at skabe et pædagogisk læringsmiljø for de ældste børn i børnehaven, som understøtter en brobygning mellem børnehaven, fritidshjemmet og børnehaveklassen. Sammen med en pædagog fra børnehaven besøger børnene de forskellige afdelinger i FI og de kommer på besøg i børnehaveklassen på skolen.

Der kan være børn, som starter på andre skoler end Lundehusskolen efter deres tid i Klynge NB G. Vi mener dog, at disse børn også har gavn af introduktionen til fritidshjem, skole og læringsmiljøer med større børn som en del af deres forberedelse på at starte i skole, selvom det ikke er der de vil komme til at gå.

Derudover kan der være andre samarbejder mellem børnehave og skole, som for eksempel en årlig mini-idrætsdag for de kommende skolebørn, som børnehaveklassen og børnehavepædagogerne arrangerer i fællesskab. For eksempel kan skoleleder eller børnehaveklasseleder deltage på børnehavernes forældremøder i efteråret, hvor de fortæller om skolen.

I efteråret hvert år, tilbydes forældre med kommende skolebørn en samtale med en eller to pædagoger fra barnets stue. Samtalen omhandler skolevalg, drøftelse af barnets skoleparathed og eventuelt initiativer, der kan støtte barnet i at blive klar til skole.

Pædagoger og forældre til det enkelte førskolebarn, laver en vidensoverdragelse omkring barnet til skolen.

STUDSGÅRDEN

I det hele taget skulle hele arbejdet med læreplanen og pædagogikken på Studsgården gøre, at børnene er klar til overgangen til børnehaveklassen og fritidshjemmet. De ting børnene lærer og de kompetencer de udvikler på Studsgården kan alle benyttes i nuet såvel som i fremtiden.

§ HVAD SIGER LOVEN?

- Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.

Forarbejder til dagtilbudsloven §8, stk. 6

HVAD INDEHOLDER KRAVET?

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalmiljøet i arbejdet med etablering af det pædagogiske læringsmiljø for børn.

Som led i arbejdet med den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx biblioteker, museer, idrætsstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø.

Dagtilbuddet skal endvidere overveje, om et samarbejde med fx ældre medborgere, skolebørn fra mellemtrinnet og udskolingen eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk, kan bidrage til at styrke arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer.

Det er lederen og det pædagogiske personale, der inden for lovens og kommunalbestyrelsens rammer og retningslinjer fastsætter den pædagogiske ramme for forløbene, hvor et samarbejde med eventuelle frivillige altid skal have børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse for øje.

Frivillige, der har deres gang i dagtilbuddet, skal ikke indgå som en del af personalenormeringen, ligesom eventuelle frivillige ikke kan pålægges ansvar for den pædagogiske kerneopgave.

Hvis dagtilbuddet beslutter at indgå aftale med en eller flere frivillige personer, skal dagtilbuddet være opmærksomt på de regler, der gælder for indhentelse af børne- attest.

(Forarbejder til dagtilbudslovens § 8, stk. 6)

STUDSGÅRDEN

I vores dagligdag er besøg i parker, skolehave og biblioteker en naturlig del af hverdagen, og børnene kender disse og de muligheder de rummer. Det der eksempelvis sker i skolehaverne er en stor del af læreplanstemaet Natur, udeliv og science.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal indtænkes i arbejdet med den pædagogiske læreplan.

§ HVAD SIGER LOVEN?

- Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.
- Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.

Forarbejder til dagtilbudsloven §8, stk. 7

HVAD INDEBÆRER KRAVET?

Begrebet børnemiljø er et samlende begreb for det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet, hvor det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø skal forstås bredt.

Det fysiske børnemiljø kan eksempelvis omhandle støj- niveau, indeklima, plads til fysisk udfoldelse og stille aktiviteter, hygiejneforhold, lysforhold, garderobe, legeplads og udearealer, stuenes indretning og størrelse mv.

Det psykiske børnemiljø kan fx omhandle samspillet mellem børn og voksne, herunder om samspillet er kendetegnet ved gensidig respekt og tolerance, børnenes indbyrdes samspil, herunder om børnene i deres sprog og handlinger indbyrdes respekterer hinanden, om der blandt børn og personale er plads til og accept af menneskers forskellighed, om der finder mobning sted blandt børnene, mv.

Det æstetiske børnemiljø kan fx omhandle, hvorvidt stuenes- indretning og udsmykning virker stimulerende og inspirerende på børnene, samt hvorvidt omgivelserne indenfor og udenfor er udformet på en måde, som fremmer børnenes lyst til at bevæge og udfolde sig, fordybe sig, have stille lege mv.

De nævnte eksempler er ikke udtømmende eller en opstilling af forhold, dagtilbuddet skal forholde sig til. Det er det enkelte dagtilbud, der beslutter, hvilke forhold det finder relevante at medtage i den pædagogiske læreplan i forhold til det pædagogiske arbejde med børns læring.

Dagtilbuddet kan i den pædagogiske læreplan fx anføre, hvordan det pædagogiske læringsmiljø kan fremme et bedre børnemiljø, fx ved at opdele børnegruppen i mindre grupper eller aktivt anvende legeplads, gangarealer eller lignende i hverdagen med henblik på at skabe et bedre børnemiljø i form af et reduceret støjniveau i dagtilbuddet og dermed styrke trivsel og læring hos børnene. Dag- tilbuddene kan også have en bevidst pædagogisk tilgang til fx håndvask eller brugen af hjemmesko med henblik på at hæve hygiejneniveauet, reducere sygdom og dermed skabe bedre rammer for trivsel og læring hos børnene.

Børnemiljøet i dagtilbuddet skal vurderes i et børneperspektiv. Det indebærer, at børnemiljøet skal vurderes med børnenes øjne, ligesom børnenes oplevelser af børne- miljøet skal inddrages i vurderingen af børnemiljøet afhængigt af børnenes alder og modenhed. Der lægges vægt på, at børnene inddrages i forbindelse med forhold, der ved- rører dem selv, jf. FN's

Børnekonventions artikel 12 om -barnets ret til at give udtryk for sin mening og krav på, at denne mening respekteres.

(Forarbejder til dagtilbudslovens § 8, stk.)

STUDSGÅRDEN

I Studsgården tager vi løbende det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø op løbende. Derudover er det et fast punkt på stuemøderne to gange årligt. Derudover er det en naturlig del i de overvejelserne der gøres i forhold til, hvis et eller flere børn skulle mistrives.

Fysiske børnemiljø: Tages op på stueniveau to gange årligt; omkring maj og oktober.

Psykiske børnemiljø: Tages op på stueniveau i forbindelse med de to årlige TOPI-vurderinger (vurderinger af de enkelte børns trivsel).

Æstetiske børnemiljø: Tages op på stueniveau to gange årligt; omkring maj og oktober.

Skulle der være udfordringer eller ideer til forbedring i forhold til ovenstående overvejelser bliver leder eller pædagoger med særlig ekspertise på området involveret.

6 LÆREPLANSTEMAER

DE SEKS LÆREPLANSTEMAER – EN INTRODUKTION

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på

tværs af de seks læreplanstemaer. De seks læreplanstemaer fremgår af boksen med uddrag fra lovgivningen nedenfor.

§ HVAD SIGER LOVEN?

- Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.
- Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring, herunder nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse, inden for og på tværs af følgende seks læreplanstemaer:

1. Alsidig personlig udvikling
2. Social udvikling
3. Kommunikation og sprog
4. Krop, sanser og bevægelse
5. Natur, udeliv og science
6. Kultur, æstetik og fællesskab

Dagtilbudsloven § 8, stk. 2 og 4

De seks læreplanstemaer skal ses i sammenhæng og samspil med hinanden for at sikre, at den pædagogiske praksis, set fra et børneperspektiv, ikke forekommer opsplittet i seks adskilte temaer.

De seks læreplanstemaer har til hensigt at sikre en bred læringsforståelse og fokus på forskellige centrale elementer i børns læring og udvikling.

I det følgende fremgår det enkelte temas fastsatte indholdsbeskrivelse, samt tilhørende to fastsatte mål. Efter præsentationen af hvert tema, fremgår arbejds spørgsmål, hvorunder I beskriver Jeres lokale arbejde med implementeringen af læreplanstemaet. Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes inden for rammerne af indholdsbeskrivelserne og de pædagogiske mål.

(Jf. forarbejder til dagtilbudslovens § 8, stk. 2 og 4)

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.

Engagement

Læringsmiljøet skal støtte børns engagement gennem bl.a. at fremme intensitet i måden, børn deltager i samspil og aktiviteter på. Læringsmiljøet skal fremme børns engagement og deltagelse, så børnene derigennem oplever fordybelse, selvrespekt, selvtillid og selvværd. Børn udvikler engagement, når de indgår i relationer med betydningsfulde andre, hvor de oplever sig respekteret, passet på og værdsat af nære, tillidsgivende voksne.

Livsduelighed

Læringsmiljøet skal gennem leg og andre meningsfulde aktiviteter bidrage til, at børn gør sig væsentlige erfaringer med forskellige sociale positioner, som giver dem et grundlæggende demokratisk værdisæt, der udvikler og understøtter børnenes dannelse og livsduelighed.

Læringsmiljøet skal understøtte, at børn engagerer sig i leg og aktiviteter, der inviterer dem til at udfolde, udforske og erfare sig selv og hinanden på mange og nye måder. Børnenes selvforståelse og handlemønstre skal også udfordres i både leg og aktiviteter, hvor børnenes eller det pædagogiske personales handling eller forståelser begrænser barnets- egen eller andres udvikling.

Det pædagogiske personale skal invitere børn til at udtrykke sig respektfuldt og anerkende deres perspektiver og oplevelser af hverdagen i dagtilbuddet. Herigennem får børn

medbestemmelse og oplever at være betydningsfulde og at være medskabende af egne livsbetingelser. Samtidig får børnene erfaringer med vigtigheden af at være opmærksom på andres oplevelser af, perspektiver på og meninger om verden. Gennem deltagelse i fællesskaber får børnene grundlæggende erfaringer med at indgå i, høre til og navigere i disse og en forståelse af demokrati og demokratiske processer. Det er særligt vigtigt, at dagtilbuddene understøtter, at børn i udsatte positioner gør sig erfaringer med og aktivt indgår i disse gensidigt forpligtende fællesskaber.

Gåpåmod

Læringsmiljøet skal understøtte børn i at udtrykke deres følelser og håndtere konflikter hensigtsmæssigt uden at miste gåpåmodet. Evnen til at håndtere modgang og udfordringer samt at udvise vedholdenhed er central for børns mulighed for at influere på deres egen hverdag i dagtilbuddet, men er også en central kompetence, der får betydning for det senere livsforløb, i skolen som i alle andre livsarenaer.

Det pædagogiske personale skal i samarbejde med forældrene sikre, at udfordringerne ikke overstiger børnenes kompetencer eller overskrider deres grænser. Læringsmiljøet skal i forlængelse heraf introducere børn til forskellige måder at håndtere konfliktfyldte situationer og følelser på og give børnene mulighed for at eksperimentere med disse. Dette kræver mod. Det pædagogiske personale skal støtte børnene i at turde gå deres egne veje, for eksempel ved at børnene vælger aktiviteter eller relationer til og fra, når de ikke matcher deres trivsels-, lærings- og udviklingsbehov under hensyntagen til, at børnene også i høj grad bør deltage i det samlede børnefællesskab.

Deltagelseskompetence

Læringsmiljøet skal understøtte og udvide barnets erfaringsverden, så børn kan og tør deltage samt tage initiativ til at skabe de muligheder for livsudfoldelse, de ønsker sig i de fællesskaber, de indgår i. Børn øver sig i deltagelseskompetence ved at balancere mellem iagttagende og mere initiativtagende positioner i de forskellige aktiviteter og relationer, de indgår i.

Læringsmiljøet skal give børn mulighed for at forfølge, engagere og fordybe sig i det, de er optagede af, så børn også lærer at prioritere

blandt mange mulige tilbud. Læringsmiljøet skal motivere børn til at undres, pirre børnenes nysgerrighed, anerkende børnene for deres fund, støtte børnene i vedholdenhed og støtte deres innovative formåen. Fordybelse understøtter også børnenes koncentrations- og abstraktionsevne, hvilket er afgørende for deres udvikling og læring både i hjemmet, i dagtilbud, i skolen og videre i livet.

(Bilag 1 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer)

PÆDAGOGISKE MÅL FOR LÆREPLANSTEMAET ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

§3 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer.

STUDSGÅRDEN

I Studsgården vil børnene møde anerkendende voksne, der skaber såvel trygge som udfordrende rammer, der giver børnene mulighed for en fortløbende positiv personlig udvikling. Vi vil sørge for, at alle børn oplever sig selv som et unikt menneske fyldt med muligheder, succesoplevelser og med betydning for andre. Vi har et miljø, der giver børnene mulighed for at udforske sig selv, deres medmennesker og deres omverden.

Det sociale fællesskab er af afgørende betydning for barnets alsidige udvikling. Børn har brug for at lære at tackle de forskellige situationer og følelser, der opstår i fællesskabet. Det gælder alt lige fra konflikthåndtering, venskab, konkurrence, sorg, glæde etc. De voksne er vigtige medspillere, når børnene skal gøre sig følelsesmæssige erfaringer. For at blive et robust og alsidigt menneske er det vigtigt, at børnene får lov til at udfolde og afprøve egne potentialer ved blandt andet at øve sig i både at give og modtage, se andre samt selv blive set. Legen er også et afgørende udviklingsrum for børn. Legen indeholder flere

samarbejdsaspekter, som er med til at udvikle børn. Igennem legen forhandles der, man lærer om kompromiser, evnen til at dele samt forskellighed, hvilket er erfaringer, der i høj grad bidrager til barnets alsidige udvikling. Anerkendende relationer giver gode muligheder for at støtte op om hinandens idéer til lege og aktiviteter, og støtter derved op omkring den personlige udvikling.

Legen er altså en væsentlig del af den alsidige personlige udvikling. For såvel den frie leg (hvor de voksne dog ofte skaber rammerne) og den mere 'strukturerede vokseninitierede leg' har vi følgende pejlemærker at gå ud fra (se i øvrigt afsnittet om leg andetsteds):

Barnet skal

- være i et godt børnemiljø
- udfolde sig på forskellige måder
- udfordre barnets potentialer og grænser
- barnet opnår erfaring med at håndtere en bred variation af følelser
- møde nye udfordrende ting og oplevelser
- indgå i forskelligartede relationer med andre børn og voksne
- opleve trykthed, omsorg, anerkendelse og succesoplevelser

Den voksne skal sørge for

- at skabe et godt og inspirerende børnemiljø
- at skabe en tryk og meningsfuld hverdag for barnet
- at anerkende og involvere sig i barnets interesser
- at vække nysgerrighed hos barnet
- at støtte op om relationer og venskaber
- at inspirere til både fri leg og planlagte aktiviteter

SOCIAL UDVIKLING

- de seks læreplanstemaer

Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.

Deltagelse og medindflydelse

Børn i dagtilbuddet skal deltage i sociale fællesskaber, hvor de oplever at høre til, og hvor de kan bidrage værdifuldt og relevant til fælles lege, aktiviteter og samvær. Alle børn, og særligt børn, der længerevarende befinder sig i udsatte positioner, er afhængige af, at det pædagogiske lærings-miljø opfatter forskellighed som en ressource og understøtter muligheden for deltagelse og medindflydelse til fælles glæde og engagement.

Empati

Relationer er en væsentlig del af grundlaget for, at børn lærer sig empati. Empati handler om at mærke egne følelser, at kunne sætte sig ind i andres følelser og oplevelses-verden og at kunne handle på måder, der også understøtter samspillet med andre.

Indbyrdes relationer og venskaber mellem børn har stor betydning for den sociale læring og medvirker til udvikling af sociale færdigheder, som det ofte ses i legen.

Det er væsentligt for børns udvikling af empati, at det pædagogiske personale er optaget af børneperspektiver, som børnene udtrykker både verbalt og kropsligt. Relationer mellem det pædagogiske personale og børnene, der bygger på ligeværd, forståelse og indlevelse medvirker til, at

børnene udvikler selvstændighed og får medbestemmelse, men også til, at børnene får forståelse for andre og betydningen af handlen i fællesskabets og hinandens interesse.

Alle børn har brug for at blive mødt med positive forventninger, fordi det fremmer børnenes gåpåmod og positive forventninger til omverdenen. Læringsmiljøet skal både understøtte børns daglige trivsel og sociale omgang med hinanden, men også bidrage til, at børnene får erfaringer med at begå sig i verden udenfor. Det er særlig vigtigt for sammenhængen til skolen, at børnene har gode erfaringer med at tage initiativ til at indgå i relationer og med at løse konflikter.

Samarbejdet med forældrene spiller en central rolle for barnets sociale læring og udvikling. Dialogen mellem -forældrene og det pædagogiske personale kan medvirke til gensidig forståelse af barnets perspektiv og det sociale liv i dagtilbuddet med henblik på at understøtte barnets læring og børnenes indbyrdes relationer og fællesskab. Sam- arbejde og dialog kan også bidrage til at forebygge mobning.

Legens betydning for social læring

Børns sociale læring og udvikling fremmes bl.a. via legen.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at legen er grundlæggende, for derigennem lærer børn at forhandle, at indgå kompromisser og at løse konflikter. Et af legens kendetegn er, at den bliver til undervejs, og at børn derfor må afstemme med hinanden hele tiden.

Børns sociale læring og udvikling finder også sted, når de iagttager andre børns leg, så de fx lærer at afkode leges -formelle og uformelle regler og komme med konstruktive legeudspil, der kan bringe dem ind i og fastholde legen. Børnene kan

med andre ord lære forskellige sociale omgangsformer til at begå sig både i hverdagen i dagtilbuddet og generelt i livet, herunder også i skolen.

Læringsmiljøet skal understøtte børns lyst til at lege, udforske og eksperimentere.

Nogle børn kan have svært ved at få adgang til legefællesskaber, selv om de gerne vil deltage. Derfor må det pædagogiske personale løbende veksle mellem at gå foran, ved siden af og bagved børnene med henblik på at understøtte børnenes

deltagelse i legefællesskaber. Børn er forskellige og har brug for forskellige udfordringer. Forskelligheden kan handle om alder, køn, kulturel og social baggrund og individuelle interesser. I tilrettelæggelsen af læringsmiljøet og rammer for legen spiller såvel det fysiske miljø, indretningen, legetøjet og atmosfæren også en vigtig rolle.

(Bilag 2 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer)

PÆDAGOGISKE MÅL FOR LÆREPLANSTEMAET SOCIAL UDVIKLING

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Social udvikling skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

§5 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer.

STUDSGÅRDEN

Mål for læreplansarbejdet i Studsgården:

- Barnet oplever at være i trivsel
- Barnet føler sig som en del af flere forskellige meningsfulde fællesskaber i løbet af dagen
- Barnet har en oplevelse af at blive hørt og være bidragsyder i de demokratiske processer

Dette understøttes pædagogisk ved at,

- Vi tilrettelægger læringsmiljøet så det understøtter barnets muligheder for at indgå i meningsfulde fællesskaber

- Vi tilrettelægger læringsmiljøet med udgangspunkt i et barnesyn, der betragter forskellighed som en ressource
- Vi sikrer at alle børn er i trivsel
- Vi understøtter barnets relationelle færdigheder
- Vi udfører relations kompetente handlinger og er gode rollemodeller

KOMMUNIKATION OG SPROG

- de seks læreplanstemaer

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Det centrale for barnets sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

Interaktioner

Sprog læres som en naturlig forlængelse af den udveksling, der foregår som blikretning, pludren og gestik, og det -kræver nærvær, øjenkontakt og fælles opmærksomhed. Det pædagogiske personale skal derfor være indlevende og nysgerrigt og have lyst til kommunikation og samtale med fokus på det, børnene er optagede af. Det har stor betydning for børnenes kommunikative og sproglige udvikling, hvordan det pædagogiske personale henvender sig til børnene, taler med dem, giver beskeder og sætter ord på det, der sker i forbindelse med rutiner og aktiviteter. Kvaliteten i samtaler -mellem det pædagogiske personale og børnene er i det hele taget væsentlig og særlig betydningsfuld for børn i udsatte positioner.

Sproglige rollemodeller

Børns sprog udvikles i dialoger med sproglige rollemodeller ved at lytte, fortælle, stille spørgsmål til deres omgivelser og lege med sproget. Når børn eksperimenterer kommunikativt og sprogligt, opnår de erfaringer med at aflæse, -genskabe og udvikle en passende

kommunikation i forskellige situationer og fællesskaber. Det betyder bl.a., at det pædagogiske personale må hjælpe alle børn til at indgå i dialoger, hvor de lærer at skiftes til at være i en tale- og en lytteposition.

Fællesskaber

Kommunikation og sprog er centralt for at danne relationer, indgå i fællesskaber og vedligeholde venskaber. At lære fra andre børn på tværs af aldre er essentielt i sprogudviklings-processen. Legen er vigtig som en øvebane for barnets nonverbale og verbale kommunikation, ordforråd og sætninger. Det er derfor afgørende for barnets tilegnelsesproces, at barnet understøttes i at deltage i legen, fx ved at det pædagogiske personale i nogle tilfælde deltager i og rammesætter børns leg. Det pædagogiske personale kan samtidig anvende børnenes legeindhold som pejlemærke for mulige samtaleemner, men også som pejlemærke for, hvad der kan være en udfordring for det enkelte barns sprogudvikling.

Det pædagogiske personale har ansvar for, at børn får mange og forskellige erfaringer med sprog i selvorganiseret og spontan leg og andre meningsfulde aktiviteter med hinanden-. I den forbindelse er det centralt at have blik for de børn, der ikke af sig selv indgår i samtaler, lege og aktiviteter, med henblik på, at de også kommer til at indgå i fællesskaber, der understøtter deres kommunikative og sproglige udvikling.

Læringsmiljøet må tilbyde børn en bred vifte af sproglige læringsmuligheder og aktiviteter, der understøtter tilegnelsen af sprogforståelse, ordforråd, udtale og sætningsdannelse i

sammenhænge, der er meningsfulde for børn. Det pædagogiske personale kan fx gennem samtaler, spørgsmål, historiefortælling og leg sætte ord på børnenes forskellige oplevelser. Sproglige læringsmuligheder skal indtænkes i alle rutiner og i planlagte og spontane aktiviteter, hvor børn introduceres til nye begreber og udtryks- former såsom fx skrift-, symbol- og billedsprog.

Læringsmiljøet i dagtilbud må give børn adgang til bøger, skriveredskaber, papir og andre skriftlige produkter, så børn bliver introduceret til bøgernes univers og nysgerrige på skriftsproget, herunder får mulighed for at kigge i bøger, stille spørgsmål

om bogstaver, få læst højt og snakke med det pædagogiske personale om det, bøgerne rummer.

Læringsmiljøet skal sikre, at det pædagogiske personale via refleksion over organisering og pædagogisk didaktiske overvejelser skaber samtaler af høj kvalitet i alle sammenhænge mellem det pædagogiske personale og børn og børn imellem, lige som det pædagogiske personale må samarbejde med forældre om børns sprog både i forhold til det enkelte barn og i forhold til børnefællesskabet i dagtilbuddet.

(Bilag 3 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer)

PÆDAGOGISKE MÅL FOR LÆREPLANSTEMAET KOMMUNIKATION OG SPROG

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet kommunikation og sprog skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov, ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

§7 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer.

STUDSGÅRDEN

Sprog bruges hele dagen i samværet med børnene og derfor er det vigtigt, at alle ved hvordan vi arbejder med sproget. Vi gør os umage med at benytte de 10 understøttende sprogstrategier Sprogpakken har udviklet. Disse kan bruges hvad enten det er under et måltid, i leg på legepladsen, under skiftning eller en ganske almindelig samtale – af såvel forældre som pædagogisk personale.

De 10 understøttende sprogstrategier lyder:

1. Følg barnets interesse

Vær opmærksom på dét, barnet er optaget af og benævn det med ord - læg lidt til.

2. Brug åbne spørgsmål

Spørg med hvad, hvor og hvem så barnet skal svare med andet end ja og nej.

3. Vent på barnets svar

Sørg for pauser og giv barnet tid til at svare - og husk at svar kan vise sig med kropssprog, mimik og talesprog.

4. Fortolk og udvid hvad barnet siger

Sæt ord på, hvad du evt. tror, barnet mener/vil og udvid sætningen.

5. Hjælp barnet med at sætte ord på

Gentag det barnet siger/sæt ord på tegn, følelser og handlinger.

6. Forklar ord, barnet ikke kender i forvejen

Øg barnets ordforråd, udvid med nuancer og detaljer, eks. med ordklasser (så vi ikke kun siger stol og bord, men også møbler).

7. Relater til noget, barnet kender

Gentag ord og knyt reference til det, barnet kender. Det er også godt at tale om en aktivitet før, under og efter, den foregår.

8. Udnyt de sproglige kompetencer, barnet har i forvejen

Vær opmærksom på barnets mimik, følelser og kropssprog og sæt ord på. F.eks. når et barn rækker op efter den voksne og den voksne siger "Du vil gerne op til mig, nu løfter jeg dig op".

9. Ret ikke barnets fejl direkte

Hvis et barn eks. siger "barse" i stedet for bamse, kan vi gentage en sætning med ordet "bamse", i stedet for at sige "nej det hedder ikke barse" til barnet.

10. Leg med sproget, når det er muligt

Dyrk fjollede ord, rim og remser. Syng og dans, brug rytmer og sørg for at udtale ord tydeligt.

På den følgende side er de 10 understøttende sprogstrategier eksemplificeret ved hjælp af et billede fra Sprogpakken.

Ovenstående bygger på selve interaktionen med børnene. Udover dette har vi også fokus på, hvilke børn vi udvælger til hvilke aktiviteter. Eksempelvis vil det ofte være børn med sproglige udfordringer, der hjælper med at dække bord, rydde op m.m. Altså aktiviteter, hvor der er god mulighed for at have en samtale uden at blive forstyrret – samt en samtale om noget konkret som børnene har erfaring med.

I det fysiske miljø er det tænkt ind, at der skal være områder med plads til fordybelse med bøger – med eller uden voksne.

Understøttende sprogstrategier

BRUG ÅBNENDE SPØRGSMÅL

FØLG BARNETS INTERESSE

FORTOLK OG UDVID HVAD BARNET SIGER

HJÆLP BARNET MED AT SÆTTE ORD PÅ

VENT PÅ BARNETS SVAR

RELATER TIL NOGET BARNET KENDER

FORKLAR ORD BARNET IKKE KENDER I FORVEJEN

UDNYT DE SPROGLIGE KOMPETENCER BARNET HAR I FORVEJEN

LEG MED SPROGET NÅR DET ER MULIGT

RET IKKE BARNETS FEJL DIREKTE

PAKKEN
SPROG

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden samt følelsesmæssige og sociale processer, ligesom – al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen.

Læringsmiljøet i dagtilbuddet skal give alle børn, herunder de børn, som har begrænsede erfaringer med krop, sanser og bevægelse, mulighed for at deltage i fællesskaber, -aktiviteter og leg, og det pædagogiske personale skal motivere- børn til at bevæge sig ved at vise glæde ved -bevægelse og kropslig udfoldelse.

Børnene skal inviteres til at få mange forskellige kropslige erfaringer i et læringsmiljø, hvor bevægelsesglæde, kreativitet og leg er nøglebegreber, og hvor det pædagogiske personale understøtter det enkelte barn og skaber fleksible, inkluderende læringsmiljøer. Det pædagogiske personale er nysgerrigt og udvælger og følger bevidst børnenes -bevægelsesinitiativer, så børnene oplever selv- og medbestemmelse som en naturlig del af deres dannelsesproces.

Forældre inddrages via dialog og som samarbejdspartnere med hensyn til at give børnene gode betingelser for -bevægelse, fx ved at dele pædagogiske overvejelser om værdien af risikoorienteret leg og det at udfordre og følge børnenes bevægelsesmæssige interesser.

Krop

Kroppen er grundlaget for børnenes deltagelse i sam-fundets- forskellige fællesskaber og har både en fysisk og en eksistentiel dimension.

Den fysiske dimension omfatter forståelsen af kroppen som biologisk system med alle kroppens forskellige dele, delenes funktioner, samspil og reaktioner.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at børn har mulighed for at erfare verden med deres krop og gennem deres krop. Kroppen er sæde for bevidsthed om andet og andre og om egen krop i verden, herunder i æstetiske, sociale, følelses- og bevægelsesmæssige processer. Gennem kropslige erfaringer undersøges fx "hvem er jeg" og "hvad kan du – kan jeg mon også det?", og således udvikles kropsidentiteten via kropslige erfaringer i sociale samspil.

Kroppen er sæde for såvel det psykiske helbred (fx trivsel) som det fysiske helbred (fx ernæring, hygiejne, bevægelighed).

Sanser

Sanserne er børns adgang til verden og fundamentet for at opfatte og begribe verden. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte stimulering af de tre motoriske grundsanser (den taktile sans, den vestibulære sans/labyrintsansen og muskel-led-sansen) i samarbejde med de fire øvrige sanser (lugtesansen, synssansen, smagssansen og høresansen). Det har afgørende betydning for barnets motoriske udvikling og automatisering af bevægelser (såvel grov- som finmotorik).

Den fysiske side af sansning kan ikke stå alene. Sanselige læringsmiljøer skal tilgodesee en æstetisk dimension, hvor børns legende undersøgelser og kreative eksperimenter med bevægelse er i centrum. Miljøerne skal skabe rum for børnenes erfaringer med kropslige fornemmelser og følelser, herunder rolig kontakt til kroppen, hvor det enkelte barn udvikler kendskab til og tryghed ved kroppens reaktioner og signaler og oplever en ro ved at hvile i sig selv: Der skal både være plads til børnenes kropslige "væren" og "gøren".

Bevægelse

I bevægelsesfællesskaber udvikler barnet mestring af kropslige/sanselige indtryk og udtryk og styrker sin evne til at aflæse og forstå andre børns og voksnes gestik, mimik, og kropslige udtryk. Bevægelse handler om børns aktive

udforskning af verden og kroppens muligheder såvel alene som sammen med andre børn og aktivt pædagogisk personale i et inkluderende børnefællesskab og i samspil med de fysiske omgivelser ude og inde.

(Bilag 4 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer)

PÆDAGOGISKE MÅL FOR LÆREPLANSTEMAET KROP, SANSER OG BEVÆGELSE

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet krop, sanser og bevægelse skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæder både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

§9 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer.

STUDSGÅRDEN

Det er gennem kroppen og sanserne vi interagerer med verden. Ovenfor er vores sanser kort nævnt og i nedenstående skema vil vi kort stille de motoriske sanser op med en uddybning på, hvad vi gør for at stimulere disse:

Nærsanserne/indre sanser/primære sanser/motoriske sanser	Hvordan fungerer sensen	Eksempler på ting vi gør, der understøtter sensen
Vestibulære (Ligevægtssansen, labyrintsansen/ubevidste balancesans)	Registrerer: Tyngdekraftens påvirkning (hovedets position i forhold til lodlinjen) Om vi er i ro eller bevægelse –acceleration	Tumlelege Trille, gynge, ståtrold 'Binde' sko / samle legetøj op Bevægelse hvor hovedet kommer ud af sin vante position
Kinæstetiske (Stillingssansen/muskel- og ledsans/ proprioceptivesans)	Information fra: Muskler, sener, ledbånd	"Ase mase"-lege Trampolin Klatre i træer Ryde op/dække bord
Taktile (Berøringssansen –følesansen)	Følesansens sanseceller registrerer: ☑Berøring, tryk, smerte, kulde/varme, forskellige strukturer f.eks. rundt, kantet, spidst. Registrerer også kløe, kildren, fugtighed, og hårdhed.	Fysisk kontakt –kram, trøst, skulderklap Massageaktiviteter Kampele

Den taktile sans er den mest grundlæggende kommunikationsform. Berøring forbindes med nærhed, intimitet og omsorg og frigiver hormonet oxytocin. Oxytocin frigives bl.a. ved kram på over 30 sekunder, og kaldes derfor også kram-hormonet. Kram og fysisk nærhed er derfor noget vi bestræber os på – ikke kun når barnet er ked af det og skal trøstes, men også i forbindelse med at styrke relationen mellem barn-barn og barn-voksen.

Meget tyder på, at vedvarende glæde ved bevægelsesudfoldelse og dermed sandsynligheden for at udvikle sunde bevægelsesvaner, kan grundlægges i barndommen. Derfor bliver børnene på Studsgården præsenteret for mange forskellige miljøer med forskellige muligheder for fysiske udfoldelsesmuligheder, så der er noget, der passer til det enkelte barn og til gruppen af børn; det kan være i skoven, på legepladsen og indenfor. Det er den voksnes opgave at kunne aflæse hvor barnets nærmeste udviklingszone er, så barnet bliver tilpas stimuleret og dermed hverken under- eller overstimuleret.

Indenfor sørger vi for, at der både er plads til fysisk udfoldelse og stillesiddende leg, der passer til de børn vi har på ethvert givent tidspunkt.

Som med alt andet er det vigtigt, at børnene fornemmer at den voksne er aktivt deltagende og engageret i det de laver.

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også et grundlag for at arbejde med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.

Læringsmiljøet skal tage afsæt i mulig læring og inddrage børnene som aktive medskabere af egen læring ved at stille åbne, nysgerrige spørgsmål til børnenes forståelse af -sammenhænge i naturen og deres omverden.

Det pædagogiske personale skal lytte til børnenes undren og egne spørgsmål og til børnenes begyndende hypotese-dannelser og kategoriseringer i forhold til naturen. Børnene opmuntres til at foretage egne undersøgelser, støttes og guides i at turde øve sig igen og igen for derved at opbygge en grundlæggende tillid til egne ideer og evner, selvom børnene møder modgang. Der skal være en særlig opmærksomhed på at sikre, at børn og familier i udsatte positioner støttes i at være i og lære om naturen.

Dagtilbuddene skal i samarbejde med forældre understøtte en grundlæggende naturvidenskabelig dannelse af børnene.

Natur

Engagement, den umiddelbare glæde, sansning og her-og-nu-perspektivet fylder i børns oplevelser og lege i naturen. At være i naturen kan også give anledning til eksistentielle oplevelser og overvejelser hos børn. Læringsmiljøet må derfor tilgodese, at alle børn, uanset hvor de vokser op, og uanset baggrund, får mulighed for at opleve et bredt udsnit af naturen, både i byen og på landet. Børn skal opleve naturtyper som f.eks. skov,

strand, moser og vandløb samt levende organismer som dyr, mikroorganismer og planter.

Samtidig oplever børnene årets gang og får viden om fødekæder og forskellige fænomener som fx vejret og solsystemet. I naturen har børn mulighed for at gøre sig erfaringer med og udvikle forståelse for sammenhænge i naturen.

Naturbegreber indgår som et element i læringsmiljøet og de samtaler om oplevelser, forståelser og erfaringer med naturen, som finder sted mellem børn og pædagogisk personale. Viden om naturen omhandler også menneskets påvirkning af og samspil med naturen, fx i forbindelse med miljøspørgsmål og spørgsmål om bæredygtighed og anvendelse af naturens ressourcer. Læringsmiljøet må derfor give børn mulighed for at overveje deres eget samspil med naturen og naturens ressourcer. Bæredygtighed handler også om at konstruere, genanvende og reparere ved hjælp af forskellige redskaber,

teknikker og materialer, naturlige såvel som menneskeskabte.

Udeliv

Uderummet som læringsmiljø er karakteriseret ved direkte sanseoplevelser i et autentisk miljø og kan have forskellige kvaliteter. Der er det åbne og sociale rum som eksempelvis en græsplæne eller en eng, som kan bruges til boldspil og drageflyvning. Der er også det trygge og afgrænsede 'rum' som fx legepladsen og haven med gynger, rutsjebane og legehus samt det vilde og rummelige 'rum' som skoven, havet og stranden med plads til fordybelse og fascination.

Uderummet giver plads til sansning, bevægelse, fantasi og kreativitet og er et godt underlag for kolbøtter og vilde lege og eventyrlige og farlige lege. Lege, som stimulerer børns kreativitet, fx med naturmaterialer, og som giver plads til fantasi og fortolkning, når træstammen forvandles til en motorcykel.

Udeliv handler blandt andet om at give børn legemuligheder og oplevelser i og med naturen, så de får mulighed for at lære sig selv og naturen at kende. Naturen giver et særligt rum for at styrke aktiv lytning og nysgerrighed, ligesom naturens rum kan udvide børnenes deltagelsesmuligheder i fællesskabet på tværs af alder, køn, kultur og interesser.

Science

Sciencetilgangen vægter en undersøgende tilgang, som åbner for en aktiv inddragelse af naturen og naturfænomener som lys, luft, magnetisme og

vejrphænomener. I sciencetilgangen er der fokus på børns begyndende forståelse for lovmæssigheder i naturen, børns medfødte talfornemmelse og fornemmelse for størrelser og dermed en begyndende matematisk opmærksomhed. Der tages udgangspunkt i et læringssyn, der aktivt inddrager børnenes eksisterende viden og erfaringer, undren og spørgsmål, men som samtidig forstyrrer og udfordrer børnenes aktuelle forståelse. En proces, som går fra det meget konkrete til det abstrakte – fra regnorm til luftfart, hvor det pædagogiske personale skaber en mental bro mellem den konkrete læring i hverdagen og samtidig har øje for naturvidenskabens forståelser og begreber.

Herudover kan børn stifte bekendtskab med forskellige teknologiske redskaber som eksempelvis GPS, digitalvægt, webkamera mv., som giver børn mulighed for at udvikle en kreativ, produktiv og kritisk tilgang til anvendelse af teknologierne.

En sciencetilgang betyder, at læringsmiljøet giver børnene mulighed for at danne erfaringer med årsag, virkning og sammenhænge og støtter børnene i at kategorisere og systematisere deres omverden ved hjælp af relationspar, som mange/få, stor/lille, tung/let, over/under osv. Det pædagogiske personale tilrettelægger desuden læringsmiljøet, så det giver børn mulighed for at eksperimentere med antal, rum og form som tidlige indgange til det matematiske sprog.

(Bilag 5 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer)

PÆDAGOGISKE MÅL FOR LÆREPLANSTEMAET NATUR, UDELIV OG SCIENCE

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Natur, udeliv og science skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk bevidsthed.

§11 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer.

STUDSGÅRDEN

Natur, udeliv og science er et tema, som rummer rig mulighed for leg, læring og udvikling. Mangeartede naturoplevelser skaber grundlag for børns forståelse af deres omverden og en senere stillingtagen til eksempelvis miljøspørgsmål samt en interesse for og en viden om naturen. På Studsgården er børnene en aktiv del af at affaldssortere, kompostere, lave mad (ikke hver dag!) og dyrke egne grøntsager og urter – enten på legepladsen eller i vindueskarmen. Særligt børnehaven benytter ofte Skolehaverne ved Lersøparken og de fleste af vores ture ud af institutionen går ud i naturen, hvor vi eksperimenterer med bål og madlavning og i det hele taget følger naturens gang.

Vi arbejder ofte med temaer som fx fra jord til bord, sommerfuglens cyklus fra æg til larve til puppe til sommerfugl og meget mere. Naturen er i den forbindelse ikke blot et rum til leg og fysisk udfoldelse, men også et rum for ro og fordybelse.

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden. Det pædagogiske personale skal derfor skabe et læringsmiljø, der formidler glæde ved æstetiske oplevelser og skabende praksis. Det pædagogiske personale må aktivt formidle kultur og støtte alle børn, uanset baggrund, kompetencer og forudgående erfaringer med kultur. Læringsmiljøet skal understøtte børn i at eksperimentere med, øve sig i og afprøve sig selv inden for en bred vifte af kunstarter og udtryk.

Læringsmiljøet skal sikre, at alle børn får erfaringer, der kan forankre værdier, og som kan fungere som rettesnor for at orientere sig og handle på en hensynsfuld, demokratisk og respektfuld måde. Dette understøtter forpligtende fællesskaber og sikrer sammenhæng til skole, lokalsamfund og en globaliseret verden.

Kulturelt indtryk og udtryk

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte skabende virksomhed og æstetik, der er både indtryk og udtryk. Indtryksdimensionen består af børnenes egne æstetiske oplevelser i direkte møder med forskellige kunstarter såsom scenekunst, film, maleri, musik, sang og litteratur. Æstetiske oplevelser giver børn mulighed for at dele, spejle sig i og fortolke egne og andres livserfaringer, tanker og drømme. Samtidig har oplevelserne en kropslig dimension, hvor indtryk sætter førsproglige aftryk som kropslige fornemmelser og oplevelser. Det kan fx være, at børn mærker spændingen i kroppen, når de lytter til en fængslende -fortælling, eller børnene kan føle glæde eller nedtrykthed over farverne i et maleri.

Udtryksdimensionen indeholder børnenes egen skabende og eksperimenterende praksis. Den er båret af børns lyst, kreativitet, improvisation og aktive deltagelse. Nysgerrighed, sansning, leg og fantasi indgår i den æstetiske læreproces og ansporer til nye perspektiver og anskuelser, der kan forankres som ny viden og ny læring.

Derfor må det pædagogiske personale være lydhørt og understøtte børn i, at børnene selv skaber kulturelle udtryk i et læringsmiljø, der inddrager børn i processen, værdsætter fordybelse og konstruktion samt børns egne eksperimenterende udtryk.

Læringsmiljøet er afgørende for børns kognitive, æstetiske, personlige og sociale erfaringsdannelse og omfatter derfor både dagtilbuddets rammer og lokale kulturtilbud og kunstneriske arrangementer. Det fysiske læringsmiljø i eller uden for dagtilbuddet må samtidig give mulighed for, at børn selv kan søge inspiration og oplevelser i forskellig litteratur og billedbøger, musik, fotografi mv.

Kultur og fællesskab

Børn skal have mulighed for at skabe egen mening og indhold i hverdagen. De skal opleve, at deres måder at forvalte tid og rum, leg, venskaber og konflikter på bliver mødt med nysgerrighed og respekt. Samtidigt må læringsmiljøet være et demokratisk fællesskab, der sikrer deltagelsesmuligheder for alle børn, og hvor børn oplever sig selv som en aktiv del af beslutningsprocesser ud fra erfaringsniveau og formåen. Alle børn skal have mulighed for at udfolde deres fulde potentiale uafhængigt af social baggrund, køn, alder mv.

Derfor må børn mødes med en differentieret pædagogisk indsats, så alle, også børn i udsatte positioner, har mulighed for at få erfaringer med at udfolde sig og begå sig i samfundet. Et element heri kan være, at børn får mulighed for at bruge IT i et eksperimenterende fællesskab. Børn skal

understøttes i at udvikle evner, så de kan blive både skabende og producerende og navigere i samfundet på etisk forsvarlige måder i forhold til sig selv og andre.

Deltagelse i fællesskaber handler om at have forståelse for egne og andres kulturelle baggrunde og traditioner. Læringsmiljøet skal bidrage til at udvikle børns forståelse af egne værdier og respekt for andres. Forældres kompetencer og

vigtige viden om fx religiøse højtider og familiestrukturer eller de lege, bøger og film, børn er optagede af, bør være synlige i dagtilbuddet. Gennem ligeværdig dialog og samspil må alle forældre gives mulighed for at tage del i et gensidigt forpligtende samarbejde og være en del af dagtilbuddets hverdag og fællesskab.

(Bilag 6 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer)

PÆDAGOGISKE MÅL FOR LÆREPLANSTEMAET KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

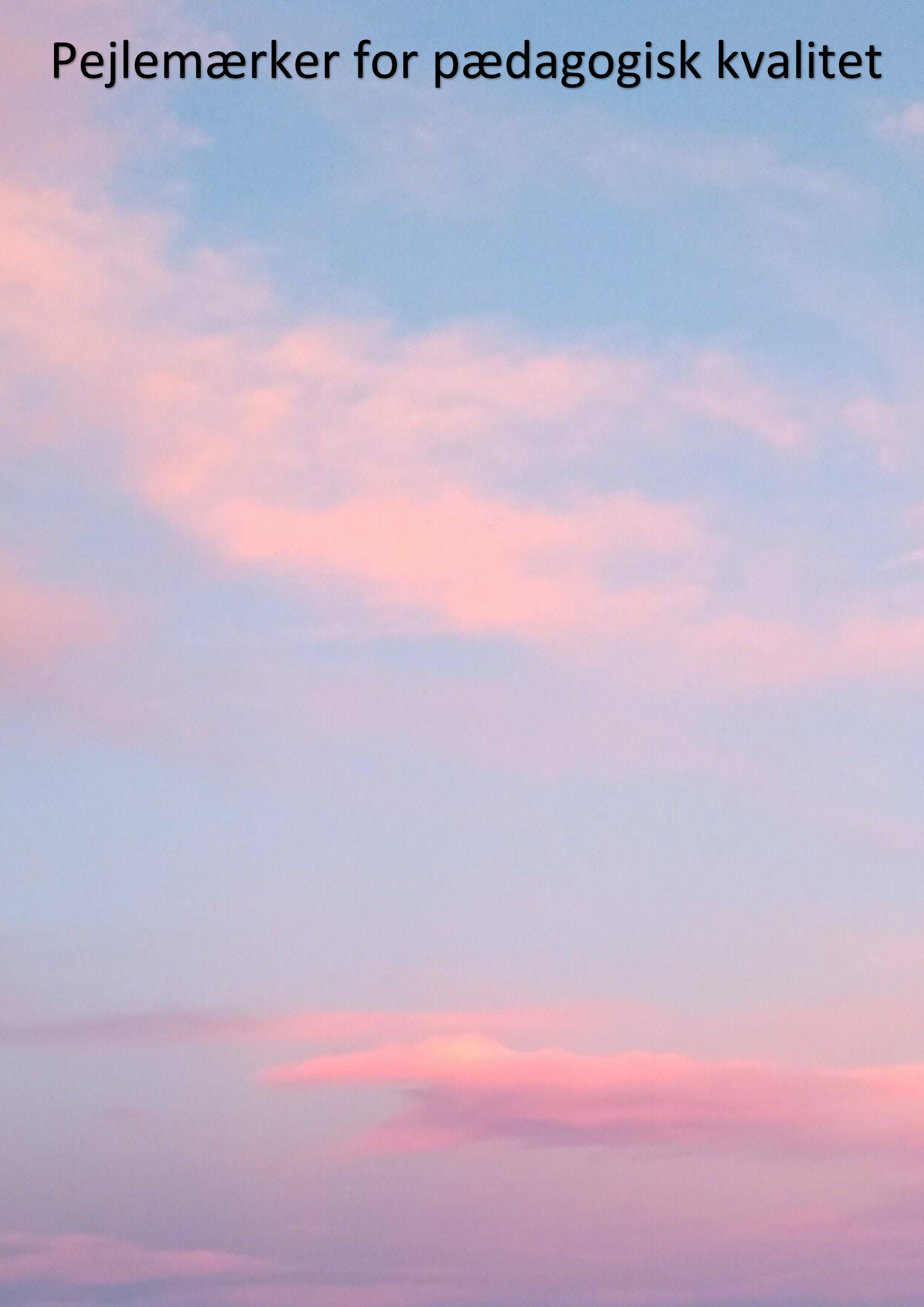
§13 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer.

For at støtte op om en udvikling af børns kulturelle udtryksformer og værdier går vi følgende:

- Give børn mulighed for at opleve teater- og danseforestillinger, koncerter, udstillinger og museer
- Præsenterer børnene for forskellige madkulturer
- Præsenterer børnene for forskellige kunstneriske arbejdsformer som tegning og maling
- Præsenterer klassisk og moderne litteratur og film
- Benytter digitale medier
- Tager del i folkelige og egne traditioner som fastelavn, julefest og sommerfest og taler om andre kulturers traditioner
- Arrangerer hjemmebesøg hos børnene
- Er rollemodeller som selv danser, læser, spiller musik, maler etc.
- Er nysgerrig på børnenes måder at udtrykke sig på og opleve

Nogle af tingene vil være på de voksnes initiativ, men der vil på stuerne være ting som bøger, farver og tuscher tilgængelige for børnene (alt efter børnenes alder), så de selv eller sammen kan tage initiativ til at udforske de kulturelle og æstetiske muligheder vi stiller til rådighed.

Pejlemærker for pædagogisk kvalitet

I 2012 arbejdede det pædagogiske kvalitetsudvalg i Københavns Kommune med at komme med bud på, hvordan man kan understøtte institutionerne i at skabe den bedst mulige pædagogiske praksis. Udvalget kom i den forbindelse med seks pejlemærker for pædagogisk kvalitet, som alle institutioner i Københavns Kommune skal arbejde med. Der er ikke noget krav om hvordan arbejdet med Pejlemærkerne skal beskrives. Vi har valgt at lade beskrivelsen være en del af arbejdet med læreplansarbejdet, hvor de under nogle tematikker ligger implicit i og andre gange eksplicit.

Pejlemærkerne og beskrivelsen af dem ses nedenfor:

SOCIALE RELATIONER – POSITIV VOKSENKONTAKT HVER DAG

Alle børn og unge har ret til positiv voksenkontakt hver dag – og udsatte børn og unge har et særligt behov for at blive set og få omsorg. Alle børn og unge skal opleve et trygt og omsorgsfuldt miljø, hvor de mødes med respekt og anerkendelse.

INKLUSION OG FÆLLESSKAB – BØRNE- OG UNGEFÆLLESSKABER TIL ALLE

Alle børn og unge skal opleve at være en del af et socialt fællesskab. Børn og unge med særlige behov skal inkluderes i fællesskabet med udgangspunkt i deres behov og muligheder. Personalets respekt for børnene og de unges egne kulturfællesskaber er central.

SPROGINDSATSEN – MULIGHEDER Gennem SPROG

Alle børn og unge skal have de bedste udviklingsmuligheder for deres sprog.

FORÆLDRESAMARBEJDE - FORÆLDREPARTNERSKAB

Forældre og institution skal indgå i et tæt og ligeværdigt samarbejde om det enkelte barns eller unges udvikling og trivsel.

Forældre er en ressource i forhold til samarbejdet om deres børn og skal ses som del af et partnerskab.

SAMMENHÆNG – OGSÅ I OVERGANGE

Alle børn og unge skal opleve en helhed i deres liv. Ved overgangen fra et tilbud til et andet, skal barnet/den unge og deres forældre opleve, at der samarbejdes om at skabe en tryk og god overgang.

KRAV OM REFLEKSION OG METODISK SYSTEMATIK I DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS

Alle institutioner skal vælge en konkret metode, således at der – på mangfoldige måder - arbejdes systematisk og reflekteret. Institutionerne skal skabe rum for refleksion over det pædagogiske arbejde og kunne indgå i en dialog omkring deres pædagogiske praksis. I valg af metode skal der tages afsæt i den enkelte institutions børne- og unge-gruppe og øvrige lokale forhold.

Evaluering og Dokumentation

UNDER UDARBEJDELSE